act
Svenska kyrkan



Pilgrimsvandring för klimaträttvisa

Inledning

Vi vandrar idag i en tid då klimatkrisen inte längre är ett framtidsscenario utan en verklighet för miljontals människor.

Klimaträttvisa handlar om mer än utsläpp och temperaturer. Det handlar om människor. Om vilka som drabbas först, och hårdast. Men också om vilka som har förutsättningarna att återhämta sig, förebygga och skapa motståndskraftiga samhällen.

Som pilgrimer går vi långsamt. Vi lyssnar. Vi ber. Under denna vandring möter vi berättelser från människor som lever mitt i klimatkrisens konsekvenser. Vi reflekterar också över vår plats i skapelsen och vårt ansvar för varandra. Vi får ge av vår tid och om vi har möjlighet av våra resurser.

Vår första sträcka går vi tillsammans i tystnad.

Heliga Birgittas bön:

”Gud, visa oss vägen, och gör oss villiga att vandra den.”

Rastplats 1 – Nödläge

Klimatforskningen visar att en varmare värld leder till fler extrema väderhändelser. Isar smälter snabbare, hav värms upp och nederbördsmönster förändras. Det som tidigare sågs som ovanliga katastrofer blir allt vanligare.

Klimatkrisen handlar inte om framtiden. Den handlar om idag. Om förstörda hem. Om missväxt. Om barn som inte kan gå till skolan. Om samhällen som tvingas börja om gång på gång.

Vittnesmålen om klimatkrisens konsekvenser är många och spridda över hela världen. Vi befinner oss i ett globalt nödläge. Det brinner, både bildligt och bokstavligt.

Samtalsfrågor:

- När insåg du första gången att klimatförändringarna påverkar människors liv här och nu?
- Vilka förändringar och signaler är jobbigast att möta? Vad händer i dig när du läser om ett klimatnödläge?

Nepal

Den 26 augusti 2026 inträffade en förödande och plötslig översvämningskatastrof i Nepal. En kraftig flodvåg av vatten, sediment, is, sten och bråte störtade ned från Himalayaområdet mellan Nepal och Tibet. Händelsen rapporteras ha varit kopplad till ett omfattande glacierras som utlöste jordskred och en enorm störtflod.

Klimatförändringarna bidrog till katastrofen, som orsakade fruktansvärda förluster av människoliv och storskalig förstörelse av bostäder, samhällen, företag, jordbruk, vägar, broar och vattenkraftsanläggningar. För tusentals barn har skolgången avbrutits efter att deras skolor förstörts, och situationen är särskilt svår för avlägsna och svårtillgängliga samhällen, låginkomsthushåll, kvinnor, barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Källor: Act Svenska kyrkan; worldweatherattribution.org

Rastplats 2 – Orättvisa

Om klimatkrisen enbart vore en fråga om koldioxid skulle lösningen vara relativt enkel: minska utsläppen. Vi lyssnar till Patricia Mungcal från National Council of Churches ord om hur klimatkrisen inte är rättvist fördelad och hur klimaträttvisa inte enbart handlar om utsläpp.

”Klimaträttvisa är något vi hoppas på och arbetar för. För verkligheten är att det idag råder orättvisa.”

Klimatkrisen samverkar med andra orättvisor som redan finns i världen. Historiska maktstrukturer, kolonialism, fattigdom och ojämlika ekonomiska system påverkar våra möjligheter att skydda oss mot klimatförändringarnas konsekvenser och att investera i en hållbar framtid.

Samtalsfrågor:

- Vad innebär det för dig och för kyrkan att tala om klimatkrisen som en rättvisefråga snarare än en miljöfråga?
- Hur ska vi orka bära ett historiskt arv? Finns det områden där vårt sätt att leva påverkar människor långt bort från oss?

Filippinerna

Det är en orättvisa att Filippinerna och andra små och fattiga länder är de mest sårbara för klimatkrisen, trots att de har bidragit minst till den. Det är de stora utsläppsländerna som har drivit fram krisen, och det är ofta också de mest utvecklade länderna som har tjänat på de verksamheter och företag som bidragit till den utveckling som orsakat klimatkrisen.

Det finns också en orättvisa i att vi inte fullt ut kan fokusera på lösningarna. Parallellt med klimatkrisen lever vi nämligen med stora utvecklingsutmaningar och utbredd fattigdom. Utmaningar som är följder av årtionden av kolonialism. Det har påverkat våra samhällen så mycket att vi, hur gärna vi än vill arbeta för klimatlösningar, först måste se till att våra familjer får äta. Maten på bordet måste komma först.

För människor i fattiga och särskilt utsatta samhällen – fiskare, bönder och urfolk – hänger alltså utvecklingsfrågor och klimatfrågor nära samman. För många människor handlar det ytterst om överlevnad.

Klimaträttvisa handlar därför i grunden om ansvarstagande. Det handlar om att de som har orsakat krisen också måste ta ansvar för dess konsekvenser. Det handlar om människors rättigheter. Om att människor ska kunna leva i trygga samhällen, ha mat på bordet och att barn och unga ska få utbildning även när klimatrelaterade katastrofer hotar deras vardag. Klimaträttvisa handlar om att unga människor inte ska behöva frukta framtiden.”

Rastplats 3 – Ansvar

”Vi tar hand om det vi fått att förvalta.”

När vi har sett klimatkrisens konsekvenser och reflekterat över de orättvisor som präglar världen väcks en naturlig fråga: Vad är då vårt ansvar?

I Markusevangeliets missionsbefallning säger Jesus:

"Gå ut i hela världen och förkunna evangeliet för hela skapelsen."

Observera att Jesus inte säger för ”alla människor” eller ”alla folkslag”, utan för ”hela skapelsen”. Evangeliet är alltså något som ska förkunnas för allt skapat – marken och skogen, djuren och insekterna, floderna och haven, människorna.

Klimatkrisen utmanar inte bara våra politiska system och ekonomier. Den utmanar också vårt sätt att förstå vår plats i världen. Vad innebär det att leva som människor som tar ansvar för det vi fått ta emot?

En fälla vi lätt kan hamna i är att ansvaret präglas av skuld. Men ansvar handlar inte om skuld eller dåligt samvete. Ansvar handlar om *kärlek*. Om att använda de resurser, den kunskap och den makt vi har för att *skydda livet*.

Klimatkrisen blir därför också en fråga om kärlek till nästan. I vår tid kan vi fråga oss: Hur älskar vi vår nästa när våra livsval påverkar medvarelser och människor vi aldrig träffat? Hur älskar vi de barn som ska leva på jorden efter oss?

Samtalsfrågor:

- Vad händer med vårt ansvar om vi ser det som ett uttryck för kärlek?
- Vad är skillnaden mellan att bruka och förvalta, mellan att se naturen som en resurs eller som en gåva?
- Hur kan jag påverka klimatledarskapet där jag bor och lever?

Rastplats 4 – Hopp
”Vi gör detta tillsammans.”

När vi tar in klimatkrisens omfattning är det lätt att känna maktlöshet och oro inför framtiden. Det är okej att känna sorg eller frustration över att förändring går för långsamt.

Kristen tro erbjuder ingen enkel optimism. Den lovar inte att allt automatiskt kommer att ordna sig. Men den talar om hopp.

Hopp är något djupare. Hopp handlar om att förändring är möjlig även när situationen är svår. Hopp är att fortsätta handla, fortsätta älska och fortsätta tro att det goda är värt att kämpa för, även när utgången är oviss.

Patricia Mungcal beskriver hur hon ser hoppets fröer i sin egen kontext:

”People are working towards climate justice. There is hope. Hope, I think, is also a reality for us. It is not something that is far beyond in the future, I think it is now. And if we look at the little things, there are seeds of hope everywhere.

I see it in our communities. The communities who themselves have experienced the climate crisis are the very communities who are protecting their mountains from extractive mining industries, from destruction. The farmers whose farms and crops have been swept away they are also the farmers who explore ecological ways to pursuit farming.”

Hoppet är inte passivt – det är *aktivt*. Ärkebiskop Martin Modéus ringar in *Hoppets arkitektur* i fyra byggstenar:

Gemenskap: Att ha människor att dela osäkerhet, oro och längtan med. Det kan vara en församling, en arbetsplats eller annan gemenskap som bär när livet är svårt.

Ord: Att ha språk för det man känner och längtar efter. Hit hör också berättelser som hjälper oss att förstå våra erfarenheter och ger oss mod genom att visa att andra gått före oss.

Bön: Att sträcka sig utanför sig själv och söka stöd i något större. Modéus beskriver det brett, från den spontana suckens "måtte detta gå väl" till en mer medveten bön till Gud.

Handling: Att hjälpa en medmänniska, organisera sig eller bidra till förändring stärker hoppet. Handling skapar hopp eftersom det ger utlopp för både frustration och skaparkraft.

Samtalsfrågor:

- Vilken av hoppets fyra byggstenar behöver du mest just nu: gemenskap, ord, bön eller handling?
- Vilken eller vilka av hoppets fyra byggstenar behöver världen just nu: gemenskap, ord, bön eller handling?

Rastplats 5 – Tillräcklighet

”Vi har nog när vi delar rättvist.”

Vi har vandrat genom berättelser om kris, orättvisa, ansvar och hopp. Nu stannar vi upp inför en sista fråga: Vad är egentligen ett gott liv?

Många människor i världen saknar fortfarande det mest grundläggande: mat, rent vatten, sjukvård eller utbildning. Samtidigt lever vi i samhällen där många har mer än tidigare generationer kunnat drömma om, men ändå upplever stress, ensamhet och en känsla av att aldrig ha nog.

Därför är frågan om *tillräcklighet* också en andlig fråga.

I bönen Vår Fader lär Jesus oss att be:

"Ge oss idag det bröd vi behöver."

Inte bröd för ett helt liv. Inte bröd i överflöd. Utan det vi behöver.

Det är en bön som uttrycker tillit, men också rättvisa. En värld där alla får sitt dagliga bröd förutsätter att jordens resurser delas på ett sätt som gör det möjligt för alla att leva. Att vi lever utifrån en idé om tillräcklighet – att ha tillräckligt för att leva ett gott och värdigt liv.

Klimaträttvisa handlar ytterst om just detta.

Samtalsfrågor:

- Vad kan orden från bönen lära oss om tillräcklighet?
- Vad vill jag förändra i min strävan efter att leva och bidra till ett gott liv?
- Hur kan jag bidra till att min omgivning och folkvalda stärks i arbetet för rättvisa i relation till klimatet och skapelsen?

Avslutande sändning och bön

Vi avslutar vår vandring, men inte vårt uppdrag.

Klimaträttvisa är inte något vi tänker på bara under den här stunden. Det är en kallelse att leva med öppna ögon, öppna händer och öppna hjärtan.

Vi går vidare med berättelserna vi har hört, samtalen vi delat och hoppet vi skapar med människor över hela världen.

Låt oss be.

Franciskusbönen

Herre,
gör mig till ett redskap för din fred.
Hjälp mig att bringa kärlek, där hatet gror,
tro där tvivlet råder,
hopp där förtvivlan härskar.

Hjälp mig att skänka förlåtelse
där oförrätt begåtts,
att skapa endräkt där oenighet söndrar,
att sprida ljus, där mörkret ruvar,
att bringa glädje, där sorgen bor.

Mästare, hjälp mig att söka
inte så mycket att bli tröstad som att trösta,
inte så mycket att bli förstådd som att förstå,
inte så mycket att bli älskad som att älska.

Ty det är genom att ge som vi får ta emot,
genom att förlåta som vi får förlåtelse,
genom att mista vårt liv som vi vinner det.
Det är genom döden som vi uppstår
till det eviga livet.